

วิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
ข้าวแม่บ้านคำไหล อำเภอดงรัก จังหวัดอุบลราชธานี

Community Enterprises with Poverty Problems Solving in Ubon Ratchathani Province: A
Case Study of Khao Mao Group Community Enterprises of Ban Kham Lai, Trakan Phuet
Phon District, Ubon Ratchathani Province

จุฑามาส ชมผา¹ และ ไวกูณฐ์ ครองยุทธ²

Chuthamas Chompha, and Waikoon Krongyuth

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

² Lecturer from the Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author Email: chuthamas.c@ubru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4130-6236>

E-mail: waikoon.k@ubru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-1164-2751>

Received 27/10/2023

Revised 05/11/2023

Accepted 15/11/2023

Abstract

Background and Aims: Forming groups into community enterprises is a solution to solving the economic problems of people in the community. It is a sustainable solution that creates direct results in the community, such as developing careers, reducing production costs, developing product quality, creating added value for crops or natural resources available in the local area, creating cost-effective returns, responding to the needs of consumers in the community and outside the community. Thus, the objective of this research was to study the operating conditions of community enterprises with community poverty problems in Ubon Ratchathani Province which was the case study of Khao Mao Group Community Enterprises of Ban Kham Lai, Trakan Phuet Phon District, Ubon Ratchathani Province.

Methodology: This was qualitative research, the research tools were interview questions. The participants in this research were 20 members of Khao Mao Group Community Enterprises of Ban Kham Lai, Kam Charoen Sub-district, Trakan Phuet Phon District. The statistical used to analyze the data was content analysis.

Results: In terms of activities, the production and selling of Khao Mao by community enterprise members were ongoing. There were orders from regular customers who regularly ordered Khao Mao products. The sales value of Khao Mao products tended to increase every

year which caused Khao Mao group community enterprises members of Ban Kham Lai to have extra money besides farming. Despite being affected by the flood situation in Ubon Ratchathani province in 2022, the Khao Mao production of Khao Mao Group Community Enterprises of Ban Kham Lai was still popular. Guidelines for the operation of community enterprises to solve poverty problems in Ubon Ratchathani Province A case study of the Khao Mao Ban Kham Lai community enterprise. Will adhere to the principle of member participation. The members had a sense of ownership of the community enterprise organization and adhered to the principle of member participation as a guideline for operations. Guidelines for developing community enterprises of Ban Kham Lai's Khao Mao Group Community Enterprises included promoting skills in product production, adding value to products, packaging development, and digital marketing skills.

Conclusion: The community enterprise of Khum Khrai Lao's glutinous rice in Ubon Ratchathani province continues to operate efficiently in both production and distribution of glutinous rice. There is a consistent demand from regular customers, and the sales of glutinous rice show an increasing trend every year. Despite facing the impact of flooding in the province during certain periods, glutinous rice products remain popular in the market. In addressing the community's poverty issues, the community enterprise focuses on fostering member participation and a sense of ownership. The emphasis is on developing production skills, increasing the value of products, packaging development, and digital marketing skills to sustainably drive the local economy and yield effective results.

Keywords: Operation; Community Enterprises; Khao Mao Group of Ban Kham Lai; Poverty Problems Solving

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดผลลัพธ์โดยตรงในชุมชน อาทิ การพัฒนาอาชีพ ลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพืชผลเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น สร้างผลตอบแทนที่คุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในชุมชนและนอกชุมชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวแม่บ้านคำไหล อำเภอดงรักพิบูล จังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ข้อคำถามสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งหมด 20 คน ใช้การวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย: สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ในด้านกิจกรรม การดำเนินงานผลิตและจำหน่ายข้าวเม่าของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง มียอดขายเพิ่มขึ้นจากกลุ่มลูกค้าประจำที่สั่งซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าอย่างสม่ำเสมอ มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวเม่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล มีรายได้เพิ่มจากการทำนา แม้ว่า จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมในจังหวัดอุบลราชธานีในช่วง กันยายน – ตุลาคม พ.ศ.2565 แต่ ผลผลิตข้าวเม่าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ก็ยังเป็นที่ยอมรับ แนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล จะยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของวิสาหกิจ แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ได้แก่ การส่งเสริมทักษะด้านการผลิตสินค้า เพิ่มมูลค่าสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ทักษะด้านการตลาดดิจิทัล

สรุปผล: วิสาหกิจชุมชนข้าวเม่าบ้านคำไหลในจังหวัดอุบลราชธานีมีการดำเนินงานที่ยังคงมีประสิทธิภาพในการผลิตและจำหน่ายข้าวเม่า โดยมีลูกค้าประจำที่สั่งซื้อสินค้าอย่างสม่ำเสมอ ผลขายข้าวเม่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกจากนี้ แม้จะมีผลกระทบจากน้ำท่วมในเขตจังหวัดในบางช่วงเวลา แต่ก็ยังคงได้รับความนิยมจากตลาด ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและจิตสำนึกความเป็นเจ้าของวิสาหกิจจากสมาชิก และเน้นการพัฒนาทักษะการผลิต เพิ่มมูลค่าสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และทักษะการตลาดดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน; วิสาหกิจชุมชน; กลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล; แก้ไขปัญหาความยากจน

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) หมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ทั้งที่เป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548: 1) การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดผลลัพธ์โดยตรงในชุมชน อาทิ การพัฒนาอาชีพ ลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพืชผลเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น สร้างผลตอบแทนที่คุ้มค่า ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในชุมชนและนอกชุมชน รวมทั้งเกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนยังเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาค่าความยากจน ด้วยการ “ขยายโอกาส” เพราะในกระบวนการวิสาหกิจชุมชน

ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมได้เรียนรู้ เสริมศักยภาพ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นหุ้นส่วนกัน เป็นเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน การเมืองท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในท้องถิ่นและทุนทางสังคมอย่างหลากหลาย (วิทยา อธิปอนันต์, 2549: 1-2)

ประเภทของวิสาหกิจชุมชนมี 3 ระดับ คือ ระดับปฐมภูมิ ระดับที่สูงขึ้น ระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียดดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิหรืออาจจะเรียกว่าวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การรวมกลุ่มสมาชิกตั้งแต่ 6 คนขึ้นไปเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจ 2) การให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจ กฎหมาย ข้อบังคับหรือระเบียบหรือกติกาที่สมาชิกวิสาหกิจควรรู้หรือมีความเข้าใจตรงกัน 3) การศึกษาวิจัยหรือศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรม ด้านการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ตลอดจนทุนทางชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต และ 4) การมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนและประชาชนในชุมชน ทั้งนี้สินค้าหรือบริการที่ผลิตจะเป็นสินค้าหรือบริการประเภทปัจจัย 4 หรือปัจจัยพื้นฐานที่ใช้บริโภค – อุปโภคในชีวิตประจำวัน โดยมีแหล่งจำหน่ายหรือตลาดรองรับ คือ ผู้บริโภคภายในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง วิสาหกิจชุมชนระดับสูงขึ้น หรือวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความสามารถของวิสาหกิจระดับปฐมภูมิให้มีความสามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่หน่วยธุรกิจขนาดย่อมหรือหน่วยธุรกิจขนาดกลาง ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและวิทยาการตลาด และการสร้างความน่าเชื่อถือทางธุรกิจและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค รวมถึงการประสานงานเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจชุมชน สินค้าหรือบริการที่ผลิตจะมีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ มีการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จนได้มาตรฐาน หรือมีการรับรองมาตรฐานสินค้าจากสถาบันต่าง ๆ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาตรฐานอาหารและยา (อ.ย.) ซึ่งเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมหรือรู้จักเป็นอย่างดี โดยสามารถจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคทั้งภายในชุมชน หรือภายนอกชุมชน อำเภอ จังหวัดหรือทั่วประเทศไทย เป็นต้น ระดับการส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือเป็นผู้ประกอบการรายย่อย (SMEs) มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายกิจการและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการของวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน ในขั้นนี้วิสาหกิจชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอื่น หรือเครือข่ายจากภาคธุรกิจ หรือเครือข่ายจากภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้กิจการของวิสาหกิจเติบโตหรือมีช่องทางการตลาดที่กว้างขึ้น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสูง ได้รับรองมาตรฐานการผลิตที่ดี ผ่านเกณฑ์ที่สามารถจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่เพาะข้าวรวมทั้งสิ้น 4,247,940 ไร่ มีพื้นที่เก็บเกี่ยว 4,199,126 ไร่ มีผลผลิตรวม 1,513,947 ตัน มีผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 349 กิโลกรัม ซึ่งสามารถแบ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวเหนียวจำนวน 1,033,745 ไร่ นับเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกสูงสุดเป็นอันดับ5ของประเทศ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 1,016,924 ไร่ ในปีเพาะปลูก 2563 – 2564 มีผลผลิตข้าวเหนียวนาปรังจำนวน 361,256 ตัน กล่าวคือมีผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 361.2 กิโลกรัม นอกจากนี้พื้นที่เพาะปลูกข้าวเจ้า จำนวน 3,037,060 ไร่ มีพื้นที่เก็บเกี่ยว 3,005,666 ไร่ มีผลผลิต 1,067,547 ตัน มีผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 352 กิโลกรัม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) จากข้อมูลดังกล่าว เกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานีนิยมปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้ามีส่วนที่ใกล้เคียงกัน ด้วยภูมิประเทศมีความเหมาะสมที่จะปลูกข้าวได้ดีทั้งสองชนิด รวมทั้งความ

นิยมในการบริโภคข้าวเหนียวและข้าวเจ้าของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอื่นด้วย ข้าวมีความสำคัญกับเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยมายาวนาน ประโยชน์ของข้าวนอกจากจะเป็นอาหารหลักของคนไทยแล้ว ข้าวยังใช้ปรุงเป็นอาหารว่าง ขนมหวาน แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับการบริโภคได้หลากหลาย นอกจากนี้วิถีชีวิตประเพณีของไทยล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับข้าวมาช้านาน แม้ว่าในปัจจุบันการปลูกข้าวของเกษตรกรจะมีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตและเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกไปตามยุคสมัย หรือมีผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการแปรรูปข้าวเป็นอาหารหลากหลายชนิด แต่ความผูกพันระหว่างคนไทยและอาหารที่ปรุงจากข้าวด้วยกรรมวิธีดั้งเดิมตามภูมิปัญญาโบราณก็ยังคงเหนียวแน่นและอยากลิ้มรสอาหารที่ชื่นชอบและประทับใจอยู่เสมอ ข้าวเหนียว นับว่าเป็นอาหารหลักของคนภาคอีสาน ซึ่งนำมาบริโภคและแปรรูปเป็นอาหารคาวและขนมได้หลากหลาย อาทิ ข้าวเม่า การผลิตข้าวเม่า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปรุงและแปรรูปข้าวเหนียว ข้าวเม่า คือข้าวที่ทำจากข้าวเปลือกข้าวเหนียวที่ยังไม่แก่จัด นำมาคั่วหรือหนึ่งให้สุกแล้วตำให้เปลือกแตกหลุดออกไป มีลักษณะแบน นุ่ม สีออกเขียว. ข้าวเม่านำมารับประทานเป็นของหวานและของกินเล่น ปรุงได้หลายแบบ ข้าวเม่านิยมทำเป็นขนมหวานหรืออาหารว่างนิยมปรุงเป็น ข้าวเม่าคลุก ข้าวเม่าทอด ข้าวเม่าราด ข้าวเม่าหมี่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เป็นต้น ขั้นตอนการผลิตข้าวเม่าและปรุงข้าวเม่าให้เป็นอาหารเลิศรสนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่อาจจะทำข้าวเม่าเพื่อใช้ในงานประเพณีสำคัญ หรือเป็นส่วนผสมหลักของขนมมงคล เช่น กระจ่างสารท หรือเป็นอาหารจัดเลี้ยงในงานประเพณีสำคัญเท่านั้น ไม่นิยมผลิตข้าวเม่าเพื่อการจำหน่าย แต่ข้าวเม่าก็ยังพอมิเกษตรกรบางกลุ่มที่ยังคงสืบทอดการผลิตข้าวเม่าเพื่อจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม ความต้องการข้าวเม่าของผู้บริโภคยังคงมีต่อเนื่องและมีความต้องการเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะข้าวเม่าคุณภาพดีที่เป็นอาหารจานโปรดที่หลายคนชื่นชอบ ข้าวเม่าจึงมีความสำคัญมากกว่าอาหารท้องถิ่นแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาที่ช่วยหนุนเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง เป็นอาชีพและแหล่งรายได้เพิ่มของเกษตรกรที่ช่วยแก้ปัญหาความยากจนในชุมชนและในจังหวัดอุบลราชธานีได้

วิสาหกิจชุมชนก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงภาวะเศรษฐกิจ ส่งเสริมความพอเพียง และยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกในชุมชน ภูมิหลังการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานีเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยากจน และวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มข้าวเม่าก็เป็นตัวอย่างที่สำคัญของโครงการริเริ่มในท้องถิ่นที่มุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ด้วยการดำเนินการกรณีศึกษาของวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์ ความท้าทาย และความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในการบรรเทาความยากจนที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน การทำความเข้าใจประสบการณ์ของวิสาหกิจชุมชนนี้อาจให้บทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับโครงการริเริ่มที่คล้ายกัน และมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนในวงกว้างและการลดความยากจนในภูมิภาค

ดังนั้นประเด็นปัญหาการวิจัยในปัจจุบันมีรากฐานมาจากบริบทของปัญหาความยากจนที่แพร่หลายของจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่การตรวจสอบประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนข้าวเม่า บ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบกลยุทธ์ในการลดความยากจนและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความสำเร็จและอุปสรรคที่พวกเขาเผชิญ ด้วยการจัดทำกรณีศึกษาในท้องถิ่น การวิจัยนี้มุ่งมั่นที่จะนำเสนอข้อมูลเชิงลึกว่าความคิดริเริ่มที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบรรเทาความยากจนภายในจังหวัดอย่างไร โดยมีส่วนทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยรวมของชุมชนและโอกาสทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) เป็นแนวคิดทางธุรกิจที่เน้นการสร้างผลผลิตและบริการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยเฉพาะ โดยมุ่งหวังสร้างความเจริญรุ่งเรืองและแก้ไขปัญหาสังคม แนวคิดนี้มีลักษณะสำคัญดังนี้ (Peredo, A. M. 2006; Buratti, N. (2022; Kunasri, K. 2020).

1. การสร้างสรรค์: แนวคิดวิสาหกิจชุมชนเน้นการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในชุมชน พวกเขาพัฒนาผลผลิตหรือบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสร้างคุณค่าเพิ่ม
2. ความเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินกิจการ: วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของและผู้ดำเนินกิจการโดยตรงโดยมุ่งหวังให้สมาชิกในชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจและการจัดการกิจการ
3. การมุ่งเน้นสังคม: วิสาหกิจชุมชนมุ่งหวังสร้างผลผลิตที่มีประโยชน์สังคมและชุมชน โดยเน้นการเข้าถึงความต้องการของชุมชนและช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม
4. ยืนหยัดแน่วแน่ความยั่งยืน: แนวคิดนี้มุ่งหวังสร้างความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และอาจผนวกเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกิจการ

วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน การไม่แบ่งแยกทางสังคม และการรับมือกับความท้าทายต่างๆ ทางสังคม พวกเขาขับเคลื่อนด้วยภารกิจในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับสมาชิกในชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมควบคู่ไปกับความสำเร็จทางเศรษฐกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน" เป็นเชิงปฏิบัติและทฤษฎีที่เน้นการลดระดับความยากจนในสังคม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มที่ตกอยู่ในสภาวะความยากจน แนวคิดเหล่านี้รวมถึง (สำนักงานวิจัย สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2562; Banerjee, A.V., & Duflo, E. 2019; Liguori, M.A., & Bendickson, J.S. 2016; Majid, M.S., & Salikin, S. 2018; Martin, M., & Leger, L. (2017; Reza, F., & Ahmadi, A. 2019)

1. การฟื้นฟูเศรษฐกิจ: การสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจที่สร้างงานและส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจน การฟื้นฟูเศรษฐกิจเป็นกลยุทธ์ที่เน้นการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ประสบปัญหาความยากจนโดยการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถสร้างงานและเสริมให้เศรษฐกิจของพื้นที่นั้นเจริญรุ่งเรืองขึ้น มีฟังก์ชันที่หลากหลายอาทิเช่น การสนับสนุนการเจริญเติบโตของธุรกิจท้องถิ่น, การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ, การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่เพื่อขยายตลาด, และการสนับสนุนการเริ่มต้นธุรกิจขนาดย่อม ผ่านการสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ต้องการความช่วยเหลือ, กลยุทธ์นี้สามารถมีผลเชิงบวกในการลดระดับความยากจนและเพิ่มโอกาสในแรงงานและรายได้สำหรับชุมชนและบุคคลที่อยู่ในสภาวะทางเศรษฐกิจที่ท้าทาย การเติบโตของภาคเศรษฐกิจย่อมสร้างผลกระทบ

ไม่เพียงแค่มิติเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังส่งเสริมความมั่นคงของชุมชนและที่อยู่อย่างยั่งยืนในระยะยาวในอนาคต การฟื้นฟูเศรษฐกิจอาจจะแสดงให้เห็นผลในทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการนำความรู้ด้านเศรษฐกิจสู่ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับปัญหาความยากจนเป็นการที่ค้ำค่าในการพัฒนาบริบทที่มีการต้องการอย่างมาก

2. การศึกษาและอบรมทักษะ: การส่งเสริมการศึกษาและอบรมทักษะเพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานและเพิ่มรายได้ของบุคคลหรือกลุ่มที่ต้องการ การศึกษาและอบรมทักษะเป็นส่วนสำคัญในกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาความยากจน เนื่องจากมีอิทธิพลในการเพิ่มโอกาสทางอาชีพและรายได้ของบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ในสภาวะความยากจน การเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการงานอาจช่วยให้บุคคลมีความพร้อมที่มาทำงานในสาขางานที่ต้องการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การส่งเสริมการศึกษาและอบรมทักษะทางอาชีพอาจเน้นการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและการพัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการอบรมเชิงวิชาชีพอาจช่วยกลุ่มคนที่ต้องการเรียนรู้สู่ความก้าวหน้าในอาชีพและส่งเสริมความเฉลียวชาญที่สามารถเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตอันยั่งยืน การเสริมสร้างศักยภาพในทักษะและการศึกษาอาจเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนผู้ที่ต้องการที่จะหางานและปรับปรุงสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง โดยการพัฒนาความรู้และทักษะทางอาชีพที่แท้จริงมีการนำไปใช้ในสาขางานที่มีอุปสรรคความยากจนอยู่ ซึ่งแนวคิดนี้จำเป็นในการเปิดโอกาสและทำให้คนมีโอกาสมีชีวิตที่ยั่งยืนและสมบูรณ์มากขึ้น

3. การส่งเสริมธุรกิจ: การสนับสนุนการริเริ่มธุรกิจและการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อมหรือธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้และเพิ่มโอกาสการจ้างงาน การส่งเสริมธุรกิจเป็นแนวคิดสำคัญที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยวิธีการสนับสนุนการริเริ่มธุรกิจและธุรกิจขนาดย่อมหรือธุรกิจชุมชน ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างรายได้และเพิ่มโอกาสในการจ้างงานให้กับประชากรในพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจน การสนับสนุนธุรกิจชุมชนสามารถสร้างรายได้ในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความรู้และทักษะทางธุรกิจแก่ประชากรในพื้นที่ เมื่อธุรกิจสามารถเจริญเติบโตและสร้างงานที่ให้ผู้ท้องถิ่นมีรายได้มากขึ้น ก็จะช่วยลดระดับความยากจนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การสนับสนุนธุรกิจย่อมทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนสามารถพัฒนาศักยภาพธุรกิจของตนเอง และเชื่อมโยงเข้ากับตลาดที่มีความต้องการ การส่งเสริมธุรกิจเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความยั่งยืนในทางเศรษฐกิจและมีผลที่ยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความยากจน

4. นโยบายสังคม: การปรับปรุงนโยบายทางสังคมเพื่อเพิ่มความคุ้มครองและสิทธิของกลุ่มที่เป็นกลุ่มเปราะบาง นโยบายสังคมเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการปรับปรุงนโยบายทางสังคมเพื่อเพิ่มความคุ้มครองและสิทธิของกลุ่มที่เป็นกลุ่มเปราะบาง เป็นการกระตุ้นสังคมให้เปิดโอกาสและสร้างสภาวะที่เป็นกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการและสิทธิทางสังคมอย่างเท่าเทียม โดยส่วนใหญ่ นโยบายเหล่านี้เน้นที่ประเด็นคุณภาพชีวิต การเข้าถึงบริการทางสุขภาพ การศึกษา และความเท่าเทียมในสิทธิและโอกาสของกลุ่มที่ตกอยู่ในสภาวะความยากจน การปรับปรุงนโยบายสังคมมีได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางรัฐและนโยบายทางภูมิภาคที่มีต่อกลุ่มเปราะบาง เช่น การเพิ่มงบประมาณสำหรับโครงการสาธารณสุขหรือการสนับสนุนโครงการเพื่อเพิ่มโอกาสการศึกษาของเด็กและเยาวชนในกลุ่มที่ยากจน นอกจากนี้ การปรับปรุงนโยบายสังคมยังเน้นให้มีการให้ความสนใจและคุ้มครองสิทธิและความเป็นภูมิลำบากของกลุ่มที่บกพร่องในสังคม

5. การสนับสนุนและการบริจาค: การสนับสนุนและการบริจาคทางเงินหรือทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนที่ต้องการ การสนับสนุนและการบริจาคในทางที่มักเรียกว่า "การสนับสนุนสังคม" เป็นกลยุทธ์สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน มั่นเน้นการช่วยเหลือกลุ่มคนที่ต้องการผ่านการให้ทรัพยากรเงิน

หรือทรัพยากรอื่น ๆ โดยอาจมาจากบุคคลที่มีความสามารถหรือจากองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายทางสังคม การสนับสนุนนี้สามารถมีรูปแบบหลากหลาย เช่น การบริจาคเงินสนับสนุนโครงการสาธารณสุขหรือการศึกษา การสนับสนุนในรูปแบบของทรัพยากรอาหารหรือเสื้อผ้าสำหรับกลุ่มคนยากจน หรือการให้ความร่วมมือในการพัฒนาโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน การสนับสนุนและการบริจาคเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างฐานนิยมและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในสังคมที่มีความเอื้อถึงกันและสนับสนุนความเป็นมนุษย์ของกันและกัน

6. การสนับสนุนสิทธิและการรับรอง: การสนับสนุนการสร้างสิทธิและการรับรองทางกฎหมายสำหรับกลุ่มที่เป็นเปราะและต้องการความคุ้มครอง การสนับสนุนสิทธิและการรับรองทางกฎหมายมีไว้เพื่อปรับปรุงสภาพความช่วยเหลือและความคุ้มครองของกลุ่มที่เป็นเปราะในสังคม ซึ่งอาจรวมถึงสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ น้องเด็กที่ต้องการความคุ้มครองจากการละเมิด ผู้กล้าพลิกชะตาเพื่อพิสูจน์สิทธิของพวกเขา หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจต้องการการรับรองหรือสิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน เช่น การได้รับการสนับสนุนทางกฎหมายที่เน้นถึงการปกป้องสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มนี้ เช่น เช่น การสนับสนุนทางกฎหมายที่เน้นการปกป้องสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคและสวัสดิการเป็นตัวอย่างหนึ่ง ของนโยบายที่สนับสนุนสิทธิและการรับรอง การสนับสนุนและการรับรองทางกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสังคมที่ยุติธรรมและเท่าเทียมกัน

แนวคิดเหล่านี้ที่มีต้นกำเนิดจากการวิจัยและประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจน และใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนานโยบายและโปรแกรมที่เน้นการลดความยากจนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ถูกเยาะเย้ยในสังคม หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรืออ้างอิงทางวิชาการเฉพาะ ๆ คุณสามารถตรวจสอบที่ลิงก์ที่ให้มาตามแต่ละหัวข้อข้างต้นเพื่อข้อมูลเพิ่มเติมและรายละเอียดเพิ่มเติม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง วิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

- 1. ทักษะการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน
- 2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์
- 3. เพิ่มมูลค่า
- 4. การส่งเสริมทักษะการขายสินค้า
- 5. การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

กลุ่มเป้าหมาย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2

ผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

บริบทชุมชนบ้านคำไหล อำเภอดงหลวง เป็นชุมชนขนาดเล็กอยู่ห่างจากตัวอำเภอดงหลวงเพียง 20 กิโลเมตร อยู่ใกล้แหล่งน้ำสำคัญคือห้วยขุหลุ ที่มีน้ำตลอดปี อาชีพประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ชุมชนบ้านคำไหล เริ่มทำข้าวเม่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 รวมเป็นเวลา 67 ปีมาแล้ว ปัจจุบันหมู่บ้านคำไหลมีประชากรทั้งหมด 560 คน 139 ครัวเรือน มีเพียง 20 ครัวเรือนที่ผลิตข้าวเม่า ซึ่งบ้านคำไหลเป็นหมู่บ้านเดียวที่มีการผลิตข้าวเม่าเป็นสินค้า OTOP แห่งเดียวในอำเภอดงหลวง ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล มีจำนวนสมาชิก 20 คน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล เป็นการรวมกลุ่มผู้ผลิตข้าวเม่า โดยต่างคนต่างผลิตข้าวเม่าขายเป็นอาชีพเสริมระหว่างรอผลผลิตข้าวนาปี การผลิตและจำหน่ายข้าวเม่าของเกษตรกรก็จะต่างคนต่างทำและต่างคนต่างขายตามความสะดวก ราวปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา เริ่มมีพ่อค้าคนกลางติดต่อซื้อข้าวเม่าสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น จึงรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี สมาชิกจะร่วมกันผลิตข้าวเม่าและกำหนดราคาข้าวเม่าขึ้นให้ขายในราคาเดียวกัน คือ กิโลกรัมละ 100 บาท สำหรับการขายส่ง นอกจากนี้เปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถผลิตและขายข้าวเม่าได้เอง แต่มีข้อตกลงร่วมกันขายในราคาเดียวกัน เพื่อป้องกันปัญหาขายข้าวเม่าตัดราคากันเองส่วนราคาปลีกจะอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ 120 – 150 บาท (ศิริจรรย์ จันทร์ลา. 2565, สัมภาษณ์) การรวมกลุ่มของประชาชนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ทำให้ได้รับการ

สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ข้าวเหนียวจากศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดอุบลราชธานี การจัดแสดงสินค้าชุมชนในงานแสดงสินค้าที่อำเภอตระการพืชผล และมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเขื่อนยางเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับชุมชนบ้านคำไหลและใกล้เคียงซึ่งสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2565 ช่วยป้องกันปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน และช่วยกักเก็บน้ำไว้ยามฤดูแล้ง สำหรับกระบวนการผลิตข้าวเม่า ข้าวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ ได้รับความนิยจากผู้บริโภคจากผลผลิตตามกรรมวิธีดั้งเดิม เริ่มตั้งแต่การคัดสรรเมล็ดข้าวเปลือกจากพันธุ์ข้าวเหนียวที่มีคุณภาพ ไม่แต่งสี แต่งกลิ่น ข้าวเม่ามีเมล็ดข้าวเม่าแบน มีรสสัมผัสเหนียวนุ่ม ผลิตได้น้อยเพราะใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่เพียงพอความต้องการของลูกค้า และข้าวเม่าจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ จะมีลูกค้าประจำที่สั่งจองไว้และรับมาซื้อทุกปี (อรทัย พิมพ์กุล. 2565, สัมภาษณ์)

รายได้ในการขายข้าวเม่าในแต่ละเดือนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล เฉลี่ยเดือนละ 4,200,000 บาท (ยังไม่หักค่าใช้จ่าย) การทำข้าวเม่าของหมู่บ้านที่ผลิตได้เยอะจะมี 2 ช่วง คือการทำนาปีในช่วงเดือนกันยายน – พฤศจิกายน (3 เดือน) และจะทำนาปรังในช่วงเดือนธันวาคม – เมษายน (5 เดือน) การทำข้าวเม่าจากที่เคยเป็นอาชีพเสริมจากการทำนากลายเป็นอาชีพหลักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ทำให้ครอบครัวของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ฯ มีรายได้ตลอดทั้งปี ปัญหาด้านผลผลิตข้าวเม่าจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ จำเป็นต้องซื้อผลผลิตข้าวเปลือกข้าวเหนียวจากเครือข่ายชาวนาในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เช่น อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภวารินชำราบ เพื่อเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตข้าวเม่าได้อย่างต่อเนื่อง ในฤดูกาลที่ผลิตข้าวเม่าในปี พ.ศ.2565 (กันยายน – พฤศจิกายน 2565) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ผลิตข้าวเม่าเพื่อจำหน่ายราว 1,000 กิโลกรัมต่อวัน เป็นระยะเวลา 3 เดือน (ระหว่างเดือนกันยายน – พฤศจิกายน) หรือราว 30,000 กิโลกรัม เพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ซึ่งต้องใช้วัตถุดิบ คือข้าวเหนียว กข6 ,ข้าวเหนียว กข2, ข้าวไวแสง (ข้าวดอ) ที่ปลูกมากในพื้นที่หมู่บ้านคำไหล และต้องซื้อจากเครือข่ายชาวนาที่ตำบลหนองกินเพล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เพียงพอต่อการผลิตข้าวเม่า (อภิญา สุธา. 2565, สัมภาษณ์)

แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ เสนอว่า อยากพัฒนากระบวนการผลิตและคุณภาพข้าวเม่าให้ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ต้องการการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บข้าวเม่าให้มีระยะเวลานานขึ้น และมีช่องทางการขายข้าวเม่าทางออนไลน์ มีผลิตภัณฑ์ใหม่แปรรูปจากข้าวเม่าเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคในด้านรสชาติและความสะดวกในการบริโภค นอกจากนี้ยังต้องการโอกาสจากหน่วยงานต่างๆ ที่จัดกิจกรรมให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดงและจำหน่ายภายในงานร่วมงานแสดงสินค้าที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนจัดขึ้น หรือมีร้านขายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนประจำอำเภอตระการพืชผลให้วิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มนำสินค้ามาจำหน่ายได้

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนปฐมภูมิหรือวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน คือเน้นผลิตสินค้าและ

จำหน่ายในตลาดระดับชุมชน – ระดับท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2562) คือ เป็นการผลิตแบบดั้งเดิมตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีง่ายๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิต การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจเน้นการให้ความรู้ด้านการผลิต การจำหน่ายในตลาดภายในชุมชนหรือตลาดชุมชนใกล้เคียง ส่วนตลาดภายนอกชุมชนจะเป็นการร่วมในงานแสดงสินค้าที่หน่วยงานราชการหรือเอกชนจัดขึ้น หรือการจำหน่ายที่ผ่านพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหลจึงมีผลิตภัณฑ์เดียวคือ ข้าวเม่า ยังไม่มีการเพิ่มมูลค่าข้าวเม่าให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเม่าให้มีความหลากหลายแก่ลูกค้า

ดังนั้น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล จึงเสนอแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ ด้านที่จำเป็นเร่งด่วน คือ ทักษะด้านการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การผลิตสินค้าใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพิ่มกลุ่มลูกค้า ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยรักษาคุณภาพสินค้าและดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค และด้านการตลาดออนไลน์

1. ทักษะการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน และการขอรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล

2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเม่า ของชุมชนบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล ให้ทันสมัยตรงกับความต้องการลูกค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นานกว่าบรรจุภัณฑ์แบบเดิม ให้แก่ชุมชนบ้านคำไหล

3. เพิ่มมูลค่าข้าวเม่าโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเม่า หรือสูตรทำอาหารจากข้าวเม่าและส่งเสริมทักษะด้านการผลิตให้มีคุณภาพและได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

4. การส่งเสริมทักษะการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะเป็นช่องทางการจำหน่ายที่สามารถทำได้ตลอดเวลา และการขายสินค้าผ่านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

5. การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านแหล่งผลิตวัตถุดิบเพื่อการผลิตหรือแปรรูป เช่น กลุ่มผลิตข้าวเม่าชุมชนบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียว บ้านจิกเหิง อำเภอตาลสุม หรือเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวบ้านหนองกินเพล อำเภวารินชำราบ รวมทั้งสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการขนส่งสินค้าระหว่างจังหวัด

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล

1. ทักษะการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน และการขอรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวเม่าบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล
2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเม่า ของชุมชนบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล ให้ทันสมัยตรงกับความต้องการลูกค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นานกว่าบรรจุภัณฑ์แบบเดิม ให้แก่ชุมชนบ้านคำไหล
3. เพิ่มมูลค่าข้าวเม่าโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเม่า หรือสูตรทำอาหารจากข้าวเม่าและส่งเสริมทักษะด้านการผลิตให้มีคุณภาพและได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
4. การส่งเสริมทักษะการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะเป็นช่องทางการจำหน่ายที่สามารถทำได้ตลอดเวลา และการขายสินค้าผ่านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
5. การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านแหล่งผลิตวัตถุดิบเพื่อการผลิตหรือแปรรูป เช่น กลุ่มผลิตข้าวเม่าชุมชนบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียว บ้านจิกเหิง อำเภอตาลสุม หรือเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวบ้านหนองกินเพล อำเภวารินชำราบ รวมทั้งสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการขนส่งสินค้าระหว่างจังหวัด

แผนภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล

สรุปได้ว่าจากสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนบ้านคำไหล อีกทั้งยังช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนบ้านคำไหล โดยคนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้มั่นคงหนุนเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านคำไหล และด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ ที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควบคู่กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ มีความมั่นใจและมีความสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล พัฒนาได้ถึงการเป็นวิสาหกิจระดับก้าวหน้าและสามารถอาจจะต่อยอดการพัฒนาให้กลายเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้ในอนาคต

การอภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจของท้องถิ่น บนพื้นฐานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ต่อเนื่อง อันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน เยาวชนรุ่นหลังได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำข้าวเม่า และได้แนวความคิดใหม่ๆ มาพัฒนาการขายข้าวเม่าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น เยาวชนมีสำนึกรักบ้านเกิดและให้ความร่วมมือกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ ทั้งนี้ เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ ความร่วมมือกับผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ สมาชิกในองค์กรชุมชนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รู้สึกเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน และต้องการเห็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ดีขึ้น มีความยั่งยืนสามารถส่งต่อผลประโยชน์ให้กับคนรุ่นหลังต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ สิงหนตวิวัฒน์ (2554) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าอาหารเช้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าอาหารเช้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ผ่านการคัดสรรเป็นโอท็อป 5 ดาวระดับประเทศ มีการรับรองมาตรฐานการผลิต GMP มาแล้ว กลยุทธ์การสร้างตราสินค้าเพื่อนำเสนอคุณค่า สร้างการรับรู้ และง่ายต่อการจัดจำหน่ายของผู้บริโภคภายใต้ตราสินค้า “ไทยฟฟ น้ำอ้อม” โดยกำหนดตำแหน่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใส่ใจสุขภาพ ราคาคนไทย ผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้านส่งเสริมการตลาดจะใช้การโฆษณาและออกร้านแสดงสินค้า เพื่อต่อยอดตราสินค้าให้ผู้บริโภคระลึกถึงอยู่ตลอดเวลา

แนวทางพัฒนาการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การผลิตให้ได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน การนำเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตข้าวเม่าที่มีประสิทธิภาพ ช่วยประหยัดเวลา และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะและความสามารถด้านการตลาดและการตลาดดิจิทัล ทักษะด้านการบริหารจัดการ ทักษะด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ และถ่ายทอด

หรือสื่อสารให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ฯ ให้เป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า หรือเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต่อไป ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชร เพียรจัด, จตุพัฒน์ สมบัติโต, จินตนา วัชรโพธิกร และจารินี ม้าแก้ว (2564: 8) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์พื้นถิ่นข้าวเม่า แบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์.พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ คือ ขายแบบของฝาก ขายแบบกิจกรรมทดลองทำ ขายแบบออกร้านทำกินสด ขายออนไลน์ การออกบูธแสดงสินค้าตามงานเทศกาล การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย คือ กลยุทธ์การตลาด 6P มาตรฐานผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ พบว่า การควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลักษณะเนื้อสัมผัส สี กลิ่น รส สิ่งแปลกปลอม วัตถุเจือปนอาหาร บรรจุภัณฑ์ ปริมาณ ข้อมูลฉลากโภชนาการ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ ตราสินค้า 4) พัฒนาปรับปรุงด้านราคาผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าให้มีความเหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพ ควรผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายหลายระดับราคาให้เลือกซื้อได้ และงานวิจัยของ พรรณภา พรหมชินวงศ์ (2547: 97) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพในการผลิตและการตลาดข้าวเม่าและผลิตภัณฑ์: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้ำอ้อม อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดปี 2546 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้ำอ้อม มีประสบการณ์ในการผลิตเฉลี่ย 8 ปี ต้นทุนการผลิตข้าวเม่าแห้ง ข้าวเม่าคลุก กระจายสารข้าวเม่า และข้าวเม่าหิมะ เท่ากัน 15.8 บาท, 34.9 บาท, 45.5 บาท, และ 66.5 บาท ตามลำดับ วิธีการตลาดของข้าวเม่าและผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่กระจายจากสมาชิกฯ ไปยังผู้บริโภคโดยตรง ศักยภาพการผลิต การตลาด ข้าวเม่าและผลิตภัณฑ์ พบว่าเป็นไปได้ แต่ควรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มช่องทางการตลาด อีกทั้งควบคุมคุณภาพให้ได้ตามความต้องการของตลาด และการศึกษาของ จักรพันธ์ จันทรหอม และภัทรธิดา ผลงาม (2562) ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านสว่างธรรมวิเศษ ตำบลบ้านน้ำอ้อม อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) ความต้องการของผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ต้องการให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านรสชาติให้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยต้องเน้นในเรื่องความสะอาด 2) ต้องการให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น 3) บรรจุภัณฑ์ควรมีความสวยงาม มีเครื่องหมายการค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ควรกำหนดกิจกรรมพัฒนาทักษะสมาชิกองค์กรชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเชื่อมประสานกับหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 2) หน่วยงานภาครัฐควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ หรืออบรมเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- 3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านโทรคมนาคมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ห่างไกล เช่น มีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การขยายสัญญาณโทรศัพท์ที่ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล ระบบขนส่งสินค้า เป็นต้น

4) สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาดดิจิทัลการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต เช่นการฝึกอบรมทักษะให้แก่องค์กรชุมชนที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

5) มีนโยบายอุดหนุน หรือส่งเสริมสินค้าจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน หรือกิจกรรมของภาครัฐ และภาคเอกชน

6) การพิจารณาจัดสร้างอาคารศูนย์การแสดงสินค้า ประจำอำเภอเพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากชุมชนตลาดชุมชน

7) หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่น มีหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีหน้าที่สนับสนุนองค์กรชุมชนในด้านการตลาดออนไลน์ หรือจัดการฝึกอบรมให้แก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงสินค้า หรือวัตถุดิบเพื่อการผลิตสินค้า เชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการภายในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือองค์กรชุมชน

2) ศึกษาความเป็นไปได้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะระหว่างอำเภอ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการจัดส่งสินค้าจากชุมชนสู่ตัวเมือง

3) ศึกษาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการ หรือองค์กรชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

4) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

5) การวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะ (Up skill) หรือทบทวนทักษะ (Re skill) ด้านการบริหารจัดการ และการยกระดับการสินค้า หรือการผลิตสินค้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (กสว.) งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ภายใต้แผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของประธานกลุ่มและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยให้ดำเนินการวิจัยได้อย่างเหมาะสม และขอขอบคุณ

ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีส่งเสริมและสนับสนุนโอกาสทางวิชาการให้แก่ผู้วิจัยให้สามารถทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2562). คู่มือจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กึ่งกาญจน์ สิงหนตรวัฒน์.(2554). กลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าอาหารเช้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรพันธ์ จันทร์หอม และภัทรธิดา ผลงาม. (2562). การวิจัยและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านสว่างธรรมวิเศษ ตำบลน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 6(1), 276-288.
- พรรณภา พรหมชินวงศ์. (2547). การวิเคราะห์ศักยภาพในการผลิตและการตลาดข้าวเม่าและผลิตภัณฑ์: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดปี 2546. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2547.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- วิทยา อธิปอนันต์. (2549). วิสาหกิจชุมชนเสริมสร้างกระบวนการแก้ไขความยากจน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ศิริจารีย์ จันทร์ลา. (2565). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเม่าบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์เมื่อ 7 ธันวาคม 2565
- สรเพชร เพียรจัด, จตุพัฒน์ สมบัติโต, จินตนา วัชรโพธิกร และจารินี ม้าแก้ว. (2564). รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์พื้นถิ่นข้าวเม่า แบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์. 6(1), 105 -119.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112/ตอนที่ 6 ก/หน้า 1/18 มกราคม 2548.
- สำนักงานวิจัย สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2562). นโยบายและแนวคิดในการแก้ไขปัญหาความยากจน. สำนักงานนายกรัฐมนตรี. Retrieved from: <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=5281&context=chulaetd>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สถิติการปลูกข้าวปีเพาะปลูกพ.ศ.2563 – 2564. Retrieved 18 March 2022 from: https://ittdashboard.nso.go.th/preview.php?id_project=25.
- อภิญญา สุตหา. (2565). แนวทางพัฒนาสินค้าจากการแปรรูปข้าวเม่าอ่อนบ้านคำไหล ตำบลคำเจริญ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์เมื่อ 7 ธันวาคม 2565
- อรัญ พิมกุล. (2565). ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านคำไหล เรื่อง การทำข้าวเม่าของบ้านคำไหล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์เมื่อ 23 ธันวาคม 2565.
- Banerjee, A. V., & Duflo, E. (2019). *Good economics for hard times*. Public Affairs.

- Buratti, N., Albanese, M. and Sillig, C. (2022), "Interpreting community enterprises' ability to survive in depleted contexts through the Humane Entrepreneurship lens: evidence from Italian rural areas", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 29 (1), 74-92. <https://doi.org/10.1108/JSBED-05-2021-0167>
- Kunasri, K. (2020). A Study of Potential and Development of Community. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 13(1), 92-108.
- Liguori, M. A., & Bendickson, J. S. (2016). Solving poverty: A solution-focused perspective. *Journal of Poverty*, 20(3), 329-346.
- Majid, M. S., & Salikin, S. (2018). Reducing poverty through income generation: Theoretical and practical approaches. *Journal of Social Studies Education Research*, 9(1), 232-250.
- Martin, M., & Leger, L. (2017). The effectiveness of microfinance loans on the level of poverty in the developing countries. *European Research Studies Journal*, 20(1), 267-283.
- Peredo, A. M. (2006). Toward a Theory of Community-Based Enterprise. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 11(3), 213-229.
- Reza, F., & Ahmadi, A. (2019). Poverty alleviation and development in Iran: A multidimensional approach. *Iranian Economic Review*, 23(1), 93-109.

